

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์   ทูทางสังคมที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน

ชื่อผู้เขียน   นางอุไรวรรณ พวงสายใจ

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต   สาขาวิชาการศึกษาอกระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.พศิน แต่งจวง   ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ลีสุวรรณ   กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร. อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์   กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทูทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนกับความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน วิธีการศึกษาใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และอย่างไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ข้อมูลได้รับการตรวจสอบ รวบรวม แยกแยะ เชื่อมโยงข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอโดยการบรรยาย โดยมีแนวคิดที่ว่า ในชุมชนชนบท ชาวบ้านสามารถดำรงอยู่ได้ตามวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พึ่งพิงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว นับว่าเป็นทูทางสังคมที่สำคัญและเป็นพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มหรือองค์กร และองค์กรนั้นเกิดความเข้มแข็งเผชิญปัญหาอุปสรรคที่พบในสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาหมู่บ้านสันป่ายาง หมู่ที่ 2 ตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ชุมชนที่ศึกษา เป็นชุมชนที่เก่าแก่ดั้งเดิม มีการสืบทอดมรดก วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อเดียวกัน มีความสัมพันธ์ระบบเครือญาติสูง มีคนต่างท้องถิ่นเข้ามาอยู่จำนวนเล็กน้อยและเข้ามาสู่ระบบเครือญาติเช่นกัน ทำให้สังคมในชุมชน อาศัยอยู่แบบเครือญาติพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน พึ่งพาธรรมชาติ โดยมีกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดทั้งในการดำรงชีวิตและการทำงาน กิจกรรมกลุ่มหรือองค์กรที่ต่อเนื่อง

ทูทางสังคม ทั้งที่เป็นทุนที่มาจากภายในชุมชนเองและทุนที่มาจากภายนอกชุมชน ประกอบด้วยวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ บุคคล เครือญาติ การศึกษาเรียนรู้ องค์กรหรือกลุ่ม ส่งผลให้องค์กรเกิดความเข้มแข็ง อันเนื่องจากทูทางสังคมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นแหล่งการศึกษาเรียนรู้ และมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม องค์กรที่เข้มแข็งได้ใช้กระบวนการเรียนรู้   มีความสามารถนำทูทางสังคมโดยเฉพาะทุนที่มีอยู่ในชุมชนมี

ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ บุคคล วัฒนธรรม มีศาสนสถานในหมู่บ้านซึ่งเป็นศูนย์กลาง
ทำพิธีทางศาสนา ความเชื่อ เป็นที่พึ่งพิงทางใจ ทุนเหล่านี้ล้วนแต่เป็นทุนทางสังคมที่มีค่ายิ่ง
ต่อการดำรงชีวิตประจำวันและเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานกลุ่มหรือองค์กร เป็นการเสริม
สร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับองค์กรส่งเสริมให้กลุ่มหรือองค์กรเข้มแข็ง แต่มีบางองค์กร
ที่ไม่สามารถนำทุนมาใช้อย่างฉลาด ซึ่งมีสาเหตุมาจากองค์กรนั้นไม่มีความสำคัญต่อชุมชน
สมาชิกขององค์กรไม่ตระหนักต่อการจัดตั้งองค์กร ทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งน้อย หรือล่มสลาย
ไป

การดำเนินงานหรือการบริหารจัดการขององค์กร โดยได้นำทุนทางสังคมโดยเฉพาะ
ทุนที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างคุ้มค่า เกิดพลังองค์กรสามารถสร้าง
อำนาจต่อรองกับสังคมภายนอกได้ และองค์กรสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการ
เปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคง

องค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการทุนทางสังคม นำทุนทางสังคม
มาใช้อย่างฉลาด บริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีคุณค่า ดูแล รักษาทุนทาง
สังคมที่สำคัญของชุมชนให้คงอยู่ และใช้พลังองค์กรเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจต่อรองใน
ประเด็นที่องค์กร ชุมชนเห็นพ้องต้องกัน สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและ
แก้ปัญหาชุมชนได้ตามเป้าหมายที่ชุมชนต้องการ ทำให้องค์กรและทุนทางสังคมมีความ
สัมพันธ์กันอยู่ควบคู่กันไปที่ไม่สามารถแยกกันได้

Thesis Title	Social Capital Contributing to Community Organization's Strength	
Author	Mrs.Uraivan Pongsaijai	
M.Ed.	Nonformal Education	
Examining Committee		
	Assoc.Prof.Dr.Phasina Tangchuang	Chairman
	Assoc.Prof.Dr.Chukiat Leesuwun	Member
	Assoc.Prof.Dr.Anurak Punyanuwat	Member

Abstract

This thesis was aimed at examining relationships between existing social capital and community organizations' strength. The study was of qualitative nature. Data collection was done via informal, semistructured interviews and participant and nonparticipant observations. Collected data were subsequently cross-checked, classified, analyzed and interpreted based on predetermined conceptual framework. Results of such analysis and interpretation were analytically and descriptively presented. The major underlying concept was that in rural communities, villagers led a simple life mainly relying on nature and the immediate environment which altogether constituted crucial social capital and contributed significantly to the banding together in groups or organizations as well as enabled them to effectively cope with any crisis situations. The researcher chose as a study site San Pa Yang Village, Village Number 2, San Pa Yang Sub-District, Mae Taeng District, Chiang Mai Province

Findings were as follows :

The studied community had a long history with unbroken line of cultural, traditional and belief transmission legacy. There existed a high degree of kinship relationships. Few outsiders were found to have migrated in. However, those migrants were blood-related to local natives. Therefore, the entire community was closely knitted, depending on one another, relying on nature and through the

learning process which took place all the time both in daily living and group or organization work and activities.

Social capital, both generated and accumulated within and coming from the outside, comprised existing culture, natural resources, local economy, the people themselves, kinship networks, learning process, groups or organizations in existence, etc. Learning took place within and among groups and organizations. Strong organizations/groups exploited available learning process and channels, were capable of making use of available social capital, especially such natural resources as soil, water, forests, culture as well as people. The religious place within the community served as a center for conducting religious ceremonies. Folk beliefs served as spiritual shelters. All this capital proved quite valuable to daily living and group or organization work contributing to the latter's strength and viability. However, certain groups or organizations were unable to wisely utilize it since they themselves were not really socially useful. Moreover, their members were not sufficiently serious about organizing work and organizational growth. Therefore, their organizations were unable to grow or simply disintegrated.

On the contrary, community social capital-based organizational administration or operation enabled them to possess a certain degree of bargaining power with the outside world and wisely adjust themselves to various changes impinging on them.

Community Strong Organizations were able to wisely handle and utilize their social capital, and existing resources to their maximum, continue to maintain dearest ones, and use organizational power as tools to build bargaining power in issues the entire community saw fit. In this way, they were able to respond to community needs and solve its problems. In brief, community groups/organizations and social capital were essentially inseparable.